

ПОБУДОВА І ВИРАЗНІСТЬ – ГОЛОВНІ ЗАСОБИ АРХІТЕКТУРНОГО РИСУНКА

Сойма А., студ. гр. А-242

Науковий керівник – Коншина О.М., старший викладач (кафедра Рисунка, живопису та архітектурної графіки, кафедра Дизайну архітектурного середовища, Одеська державна академія будівництва та архітектури)

Анотація. Будь-який моніторинг, перш за все, пов'язаний зі спостереженням. Спостереження у архітектора пов'язане безпосередньо з рисунком. Саме рисунок передає те, що архітектор побачив і, що найважливіше, пережив. Бо переживання – це шлях до художнього сприйняття, тобто до сприйняття, архітектурного.

Однією з найважливіших навичок архітекторів в усі часи було рисування; рисувати місто і людину в місті. Це і замальовки до архітектурних проектів, і рисунки до завдань з теоретичних курсів, і проектно-графічні композиції. Архітектор рисує безупинно. У цих рисунках він шукає специфіку міського фрагменту, його характер, його усталеність і мінливість, його «геній місця». Завдяки цьому він пізнає архітектуру в натурі. Через рисунок йде висловлення свого переживання й побудова розуміння прихованої сутності архітектурного ансамблю – співвідношення його діючих сил, образів, вищого сенсу.

В архітектурному навчанні, велике значення приділяється умінню зображувати архітектуру. Для того щоб навчитися рисувати і розуміти архітектуру, необхідно удосконалювати професійну майстерність, розвивати об'ємно-просторове мислення, вивчати закони архітектури та її історію.

Об'єктами найбільш цікавими і корисними для вивчення можуть бути пам'ятники класичної архітектури, споруди палацового типу, садово-паркові архітектурні ансамблі, житлові й громадські споруди.

Натурні рисунки є основою для майбутніх архітектурних проектів. До прикладу, студенти свої знання й уміння, отримані в навчальній майстерні, застосовують на пленері, зображуючи міське середовище. Вони звикають фіксувати свої думки і висновки досліджень засобами графіки. Під час просторово-часового дослідження міського середовища студенти стикаються з проблемою зображення досить великого простору.

На перше місце під час зображення міського пейзажу, як і будь-якого іншого ландшафту, виходить уміння бачити композиційно, уміння знайти правильну точку зору на конкретний мотив, іншими словами – уміння знайти цікавий кадр.

Отже, не можна просто без душі копіювати природу, необхідно вміти бачити природу, зрозуміти й образно її відчувати, передати емоційне враження від ефекту катарсису в архітектурі, зрозуміти як він впливає на людину.

Під час рисування архітектурного мотиву автор зв'язаний з реальним простором: один поворот голови зовсім змінює частину природи, що відкривається перед ним, змушує бачити іншу її частину, переживати іншу емоцію.

Починати рисунок необхідно з композиційного ескізу, у якому слід як би відповісти собі на запитання, чому ви вибрали саме цей кадр. Під час виконання композиційного пошуку студент-архітектор, насамперед знаходить рішення передачі емоційного враження від природи, а це, необхідно зазначити, вимагає жвавості розуму й уяви. В ескізі-пошуку вирішується не тільки композиція, точка зору, але й сам образ архітектурного мотиву, його просторово-світлова мова.

Кадрування виконуються у напрямку руху, фіксуючи засобами рисунка, зміну просторово-світлових відношень.

Для того щоб знайти вдале композиційне рішення кадру, варто виконати низку композиційних ескізів-пошуків. Перед ними розкриваються композиційні можливості

зображення, що є першим етапом об'єднання «творчості» й «ремесла». В ескізі-пошуку ретельно відточується композиція аркуша.

Усякий молодий і недосвідчений виконавець переконається, що формат аркуша, формат картини – це невід'ємна частина зображення, і вона не може бути однаковою для різних завдань. Так, широко розкритий простір потребує горизонтальної картинної площини, а зображення простору, що динамічно розвивається, тяжіє до вертикального формату аркуша. Формат аркуша як важливий елемент виразності композиції, що закладений у просторі ландшафту, повинен входити в задум майбутнього рисунка. У майбутнього архітектора має виникати відчуття, що він будує рисунок, а не байдуже копіює те, що бачить.

Ескіз-пошук є необхідною частиною акт-пошуку. Ескіз – аналіз природи, пошук неповторності й краси середовища; ескіз – це щось на зразок тезисів роботи: своєрідна «підказка» для подальших дій.

В ескізі намічають головні моменти, закріплюють тверді пункти для себе. В ескізі можна, наприклад, чітко вирішити організацію світлотіні – виявити найтемніші й найсвітліші простори, визначити їх окреслення, знайти проміжні за світлосилою зони. Це важливо, адже сприйняття архітектурних об'єктів або задумів, пов'язано з закономірностями освітлення та повітряної перспективи. В залежності від сили і напрямлення освітлення, відстані від джерела світла, та стану оточуючого середовища, один і той самий об'єкт, сприймається по-різному [2].

Завдяки спрощенню зображення в ескізі студенти-архітектори, точно зможуть зрозуміти та виявити на аркуші характер, закономірність, особливий ритм, розподіл силуетів, вигинів, сплетінь, що закладені в ландшафті; ліричність їх системи, яка інакше може уникнути уваги, загубитися в гонитві за точністю деталей та схожістю з природою. Усе сказане стосується й кольорового рішення, і аналізу об'ємно-просторових та конструктивних закономірностей природи, і до матеріального характеру предметів [1].

Пасивне, механічне копіювання природи створює лише в'яле, нецікаве зображення. Природний потяг «змальовувати» з природи перше враження від побаченого – характерна для образотворчих дисциплін, але викладачі кафедри Рисунку, живопису та архітектурної графіки, суворо зупиняють цей процес «списування» (у тому числі і у своїй творчості) та підключають до нього процес осмислення та раціонального оснащення зображуваного.

Енергія та краса, глибина та цікавість рисунка залежить від уміння цікаво бачити природу, споглядати закладений природний образ, осмислити його, що у свій час Ле Корбюзьє назвав «генієм місця», а М.П. Анциферов – «міфом місця». Чисельні ескізи-пошуки переконують нас, що максимально відчуте композиційне рішення є важливим фактором вдалого графічного рішення закладених природою ідеї, образу, міфу.

Знайшовши композицію в аркуші, окресливши загальні габарити архітектурного об'єкта, співвідношення землі й неба, намічають лінію обр'ю – своєрідну лінію відліку для подальших прорисовувань, чи мають її на увазі. Лінія обр'ю дає уявлення й про рельєф землі, і про положення людини в просторі. Через високий горизонт, можна побачити далечінь розкритого ландшафту й передати відчуття глибини.

Саме завдячуючи високій лінії обр'ю можна передати стан польоту, панорамного бачення. Низький обр'ю робить зображення ландшафту скульптурним та монументальним. Для того щоб через рисунок, зрозуміти архітектурну форму в просторі, правильно її відобразити на аркуші паперу, студент-архітектор, повинен добре оперувати перспективою і методом визначення пропорцій, методами конструктивного рисунка, що фіксують перспективні скорочення, розумінням конструкції архітектурної форми. Правильно знайдені пропорції архітектурної споруди визначають її образну індивідуальність і красу.

Працюючи над архітектурним об'єктом, пропорції треба уточнювати неодноразово, як пропорції великої форми, так і деталей. Кожен, хто освоює закони перспективної побудови, повинен обов'язково засвоїти правило – зображувати лише предмети, що входять у поле зору того, хто рисує. Для того щоб бачити необхідне зображення, майбутній архітектор, повинен бути на такій відстані, щоб необхідний «кадр» вмістився повністю в поле «найкращого

зору». У межах поля зору, людське око бачить не все однаково чітко. Частина поля зору з найбільш чіткою видимістю знаходиться в межах 37 градусів (її й називають полем «найкращого зору»). І якщо ми хочемо далі роздивитись яку-небудь частину, що знаходиться за цим полем зору, треба повертати голову, нахилити або закидати її.

Дуже важливо, в ході побудови, враховувати правильні відношення розмірів фігури людини та об'єктів оточуючого середовища. Необхідно враховувати ритм розміщення деталей, їх виразність, особливо якщо виконується не весь архітектурний об'єкт, а його фрагмент. Головними засобами моделювання архітектурної форми в просторі на аркуші паперу є лінія, штрих, тон.

Якщо це відношення непорушне, то буде безпомилково виконуватися умова масштабності, розмірності людини та архітектурних об'єктів.

Дуже часто архітектурні споруди оздоблені декоративними елементами: орнаментами з каміння чи гіпсу, скульптурами та іншим декором.

У зображенні такі деталі повинні підкорятися єдиній гармонії, а не роздроблювати форму. Для цього треба невеликі деталі уточнювати тільки після визначення основних відношень [3].

Оперуючи цими виразними засобами, враховуючи закони повітряної перспективи, можна передати як об'єм у просторі, так і різноманітні матеріали, фактуру каміння, бетону, метала, скла, граніту. Таким чином, вивчаючи навколишній світ засобами рисунка, студент-архітектор, або, студент-дизайнер, збагачується знанням і навичками, суттєво необхідними для майбутнього зодчого, майбутнього професіонала у той час, як уже дипломований спеціаліст стало збагачує і так чималий досвід, адже межі бездоганності не існує.

Висновки. Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок, що рисунок – це можливість висловити свою закоханість у архітектуру, у природне середовище, у людину, для якої ця архітектура створена. До того ж, освоївши засоби побудови перспективи, можна ефектно передати глибину й об'єм міського середовища, а пізнавши засоби виразності – передати як окремі поверхні конструктивних елементів, так і цілісні об'єми будівель та споруд.

Звісно, у спеціаліста є комп'ютерні програми, і так, він ними активно користується. Але доки є Рисунок, доти є Архітектура, доти архітектор спроможний бачити довкілля і створювати його штучний світ для Людини.

Література:

1. Архитектурный рисунок: инновационные технологии обучения: Учебное пособие. Ред.-сост. Е.И. Прокофьев. Казань, 2008. 169 с.
2. Бакун Н.І. Методичні вказівки МВ03-06-15 до виконання практичних і самостійних робіт за темою «Техніки і методи зображення» з дисципліни «Архітектурна графіка» студентами за напрямом підготовки 6.060102 «Архітектура» денної форми навчання. Рівне, НУВГП, 2014. 23 с.
3. Шубович С.О., Вінтаєва Н.С., Коптева Г.Л. та ін. Місто очима студентів. Проблеми візуального сприйняття і графічне відображення архітектурного середовища: монографія. Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва. ім. О. М. Бекетова. Х.: ХНУМГ, 2014. 237 с.